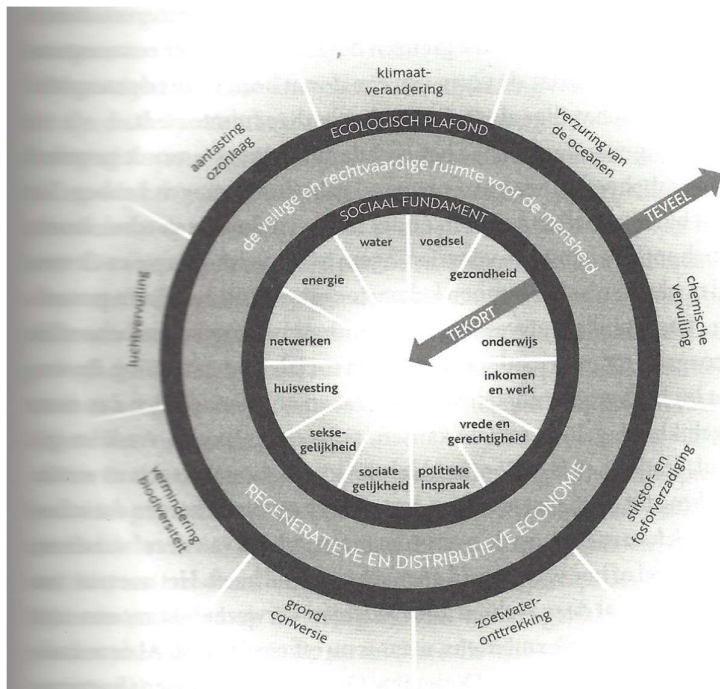

Kate Raworth, Donut economie: in zeven stappen naar de economie van de 21^e eeuw

In heel gewone mensentaal komt Raworth met een vernietigende kritiek op het bestaande (neo-klassieke) economische paradigma en stelt zij daar een heel ander beeld tegenover: “Wat als we in de economie nu eens niet begonnen met de gevestigde theorieën, maar met de lange termijndoelen van de mensheid?” (p.15) Wat langs die lijn ontstond was een ‘donut’:

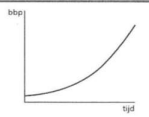
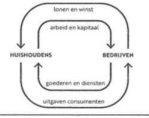
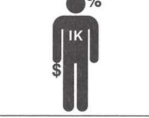
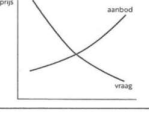

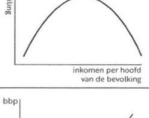
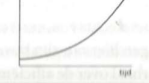

Economie gaat er – aldus Raworth – om om binnen de Donut te blijven en die mogelijk te vergroten:

- Binnen de binnenste cirkel, bevindt zich menselijke ellende, die zo veel als mogelijk moet worden opgeheven
- Buiten de buitenste cirkel, het ecologisch plafond, bevindt zich de aantasting van de planeet b.v. door klimaatverandering
- In de donut zelf zit de ruimte waarin we binnen de mogelijkheden van de planeet kunnen voorzien in de behoeften van iedereen.

Boeiend is, is de nadruk van Raworth op de ‘kracht van beelden’: Beelden, meer dan woorden bepalen hoe we naar zaken kijken. Vanuit dit perspectief geeft ze aan dat veel van de beelden die in de (neo-)klassieke economie bepalend zijn geworden, hun oorsprong vinden in metaforische vergelijkingen vanuit de natuurwetenschappen. Dat geldt bij voorbeeld voor het kringloop-model van de economie van Samuelson, dat direct is geleend van de wereld van de hydrauliek.

Dit soort diagrammen bepalen in de praktijk sterk ons denken. Dit is oud denken dat niet past bij de doelstellingen van de Donut. Raworth poneert zeven manieren om als een 21^e eeuwse econoom te denken. Dit is hieronder overgenomen:

ZEVEN MANIEREN OM TE DENKEN:	VAN TWINTIGSTE-EEUWSE ECONOMIE	
1 Verander de doelstelling		bbp
2 Kijk naar het grote plaatje		op zichzelf staande markt
3 Stimuleer de menselijke natuur		homo economicus
4 Snap de systemen		mechanisch evenwicht
5 Richt je op herverdeling		groei trekt het wel degelijk
6 Creëer om te regenereren		groei ruimt het wel op
7 Wees agnost als het om groei gaat		groeiverslaafd

NAAR EENENTWINTIGSTE-EEUWSE ECONOMIE	
	de donut
	ingebbede economie
	sociale, zich aanpassende mensen
	dynamische complexiteit
	ontworpen voor herverdeling
	ontworpen voor regeneratie
	groei-agnostisch

Deze zeven stappen werkt ze verder in het boek uit.

1. Verander de doelstelling: van bbp naar donut

Politieke leiders zijn verslaafd aan groei, groei van het bbp. Hoe is het mogelijk dat zo'n beperkte maatstaf zo veel aandacht krijgt. "Elke ornitholoog zou onmiddellijk het antwoord weten: het bbp is een koekoeksjong in het economisch nest" (p. 35): "In de 20^e eeuw verloor de economische wetenschap haar verlangen om haar doelstellingen te benoemen; bij afwezigheid daarvan werd het nest gekaapt door het koekoeksdoel van de groei van het bbp."(p. 36)

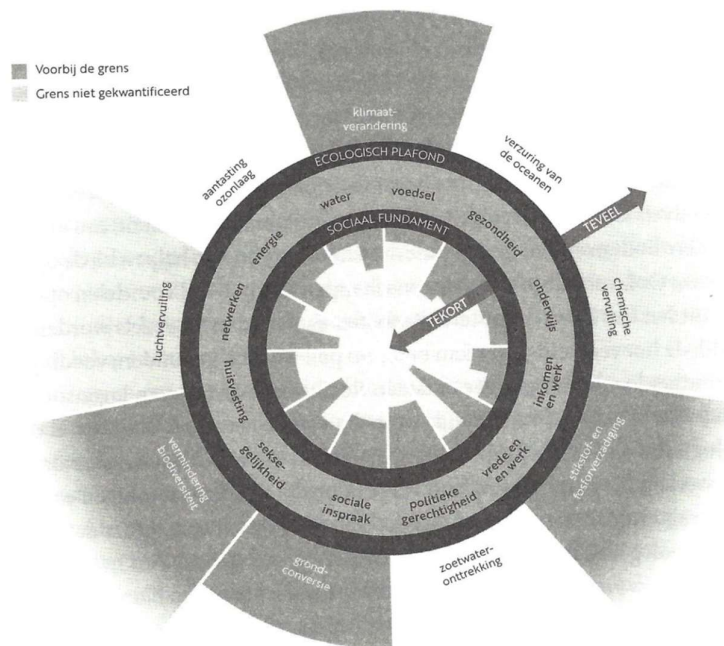
Volgt een beschrijving hoe de grondleggers van de economie, zoals Adam Smith, een daadwerkelijke doelstelling van de economische wetenschap beschreef:

- Voorzien in voldoende inkomen voor het volk
- Voorzien in de inkomsten voor het gemeenebest

Te beginnen met John Stuart Mill verschoof de aandacht echter gaandeweg naar het ontdekken van wetmatigheden, tot we nu zijn aangekomen bij definities als: “De economie bestudeert hoe de maatschappij omgaat met haar schaarse hulpbronnen”. Welbewust werd er aangekoerst op een economie als een ‘positivistische’ wetenschap, die de pretentie heeft waarde vrij te zijn. Maar dat is schijn. Natuurlijk zitten er wel degelijk waarden in, vooral verpakt in het begrip ‘nut’. De economische wetenschap veronderstelt dat een ‘prijs’ die mensen bereid zijn te betalen voldoende nauwkeurig laat zien welk nut een product of dienst hen verschaft. De vervolgstap is te vinden dat consumenten altijd liever meer dan minder willen en dus.... Is de conclusie dat een immer groeiend inkomen (bbp) een goede indicator is voor het groeiende welzijn van een mens.(p.40) Dit sluit mooi aan bij de veelgebruikte metafoer van vooruitgang als voorwaartse en opwaartse beweging. Vandaar dat we zijn gaan denken dat eeuwige bbp-groei mogelijk en zinnig is. Dat terwijl in 1972 al in het rapport Grenzen aan de Groei al is uitgewerkt dat dit – bezien vanuit een systeemperspectief – simpelweg niet kan.

Hoe de koekoek uit het nest te verjagen: door het gesprek weer te openen over de doestellingen. Als we geen doelstellingen voor de economie hebben, dan sturen we de economie, zonder enig kompas. Vandaar dat Raworth de simpele vraag stelt: “Wat stelt mensen in staat te gedijen?” 9p. 47): “wat is een wereld waarin ieder individu een waardig leven kan leiden, vol mogelijkheden en als onderdeel van een gemeenschap en waar we dit allemaal kunnen doen binnen de mogelijkheden van onze levenwekkende planeet?” (p. 47) . Dit is waar ze haar donut presenteert.

Als we deze vraag stellen, is de vervolgvraag: hoe staan we er nu voor? (p. 53). Nou... niet zo best. Er zijn forse overschrijdingen aan beide zijden van de donut.

“Vooruit en omhoog mag dan een vertrouwde metafoer zijn voor vooruitgang, maar als we kijken naar de economie, zoals wij die kennen, heeft dit ons op gevaarlijk terrein gebracht.” (p. 55). We

zullen toe moeten naar het bereiken van een dynamisch evenwicht. Daarbij helpt de economische wetenschap op twee manieren niet:

- De focus op groei van het bbp en het onttrekken van de doelstelling is er één
- De tweede is dat Adam Smith de economie heeft ontwikkeld met een lens die geslepen is voor de natiestaat.

We zullen dus toe moeten naar een economie op het niveau van de planeet, waarvan de doelstelling expliciet is: een menswaardig bestaan voor iedereen binnen de grenzen die onze planeet kan dragen. (p. 59). Criteria daarvoor zijn:

- De wereldbevolking blijft beheerst als mensen een leven zonder deprivatie kunnen leiden
- Nadruk op gelijke verdeling is cruciaal: op dit moment leeft 13% van de wereldbevolking met honger terwijl 30-50% van het voedsel wordt verspild
- Verstedelijking kan consumentisme aanwakken, maar kan ook een efficiënte manier zijn om technologie te ontwikkelen die kan voorzien in essentiële behoeften als huisvesting, vervoer e.d.
- Hiervoor is effectief bestuur noodzakelijk

Het koekoeksjong van de eeuwige groei van het bbp ontstond tijdens de crisis van de jaren 30 en ontwikkelde zich verder tijdens WO2 en de koude oorlog. Het is dus geen wet, maar een historisch bepaalde opvatting. "De crises van onze tijd eisen een heel andere doelstelling", te weten het "verwezenlijken van menselijke voorspoed in een bloeiend levensweb". (p. 62)